اکادمیسین شرعی جوزجانی

از خاطرات زندگی سیاسی من 48 سال قبل

فرمان شماره هشتم

در باره اصلاحات ارضی

جوانب مثبت و منفی این فرمان

قسمت چهارم

..... متن فرمان شماره 8 شورای انقلابی در بارهٔ اصلاحات ارضی خیلی مفصل و در هفت فصل و 40 ماده تنظیم شده بود. فصول هفتگانهٔ آن عبارت بودند از:

- **فصل اول ــ احکام عمومی؛**
- **فصل دوم ــ تنظیم آبیاری؛**

- فصل سوم ــ توزیع زمین؛
- فصل چهارم ــ مستحق و وجایبش؛
- فصل پنجم ــ تشکیلات ؛
- فصل ششم ــ تقسیم زمین موروثی؛
- فصل هفتم ــ احکام جزایی.

ما خلاصهٔ محتوای فرمان اصلاحات دموکراتیک ارضی را که بر اساس پژوهش‌های تاریخی و گزارش بانک جهانی دربارهٔ مفاد فرمان شمارهٔ ۸ تنظیم شده است، به خوانندگان محترم تقدیم میداریم.

{{{ فرمان شمارهٔ ۸

فرمان اصلاحات ارضی شورای انقلابی

۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ میلادی – ۹ قوس ۱۳۵۷

این فرمان با هدف تغییر نظام مالکیت زمین، محدود کردن زمین‌داری بزرگ و توزیع زمین میان دهقانان بی‌زمین و کم‌زمین صادر شد.

مادهٔ اول: هدف اصلاحات ارضی:

از بین بردن مناسبات زمینداری بزرگ و ایجاد شرایطی که دهقانان بتوانند از زمین زراعتی استفاده و امرار معاش کنند.

مادهٔ دوم: تعیین سقف مالکیت زمین:

برای هر خانواده حداکثر میزان مالکیت زمین تعیین شد. سقف بر اساس کیفیت و حاصل‌خیزی زمین تفاوت داشت.

مادهٔ سوم: درجه‌بندی زمین‌ها:

زمین‌های زراعتی بر اساس کیفیت، حاصل‌خیزی، آبیاری و ظرفیت تولید به هفت درجه تقسیم شدند.

مادهٔ چهارم: ضبط زمین‌های اضافی:

زمین‌های بیشتر از سقف قانونی، مطابق مقررات فرمان، بدون پرداخت غرامت از مالک گرفته می‌شد.

مادهٔ پنجم: توزیع زمین:

زمین‌های ضبط شده برای گروه‌های واجد شرایط، به‌خصوص،

دهقانان بی‌زمین؛

دهقانان کم‌زمین؛

کارگران زراعتی؛
سهمداران و کسانی که روی زمین دیگران کار می‌کردند.
در نظر گرفته شده بود.
مادهٔ ششم: محدودیت زمین برای مستفید شوندگان
برای جلوگیری از ایجاد مجدد مالکیت بزرگ، مقدار زمین قابل توزیع به هر خانواده نیز محدود شده بود.
مادهٔ هفتم: جلوگیری از تقسیم مجدد زمین:
برای جلوگیری از تجزیهٔ زمین‌های توزیع شده به قطعات بسیار کوچک، محدودیت‌هایی در انتقال و تقسیم آن‌ها در نظر گرفته شده بود.
مادهٔ هشتم: تنظیم استفاده از آب:
توزیع عادلانهٔ آب میان استفاده‌کنندگان زمین‌های آبی نیز از اصول این اصلاحات بود.
این شرح بر اساس پژوهش‌های تاریخی و گزارش بانک جهانی دربارهٔ مفاد فرمان شمارهٔ ۸ تنظیم شده است
فرمان شمارهٔ ۶ مناسبات قرض، گروی و بدهکاری دهقانان را هدف قرار می‌داد.
فرمان شمارهٔ ۸ مناسبات مالکیت زمین را هدف قرار می‌داد.
از دیدگاه حکومت حزب دموکراتیک خلق، این اقدامات برای پایان دادن به استثمار دهقانان و تغییر ساختار اقتصادی روستاها ضروری بود}}}.

تطبیق فرمان مذکور که به منظور لغو مالکیت فیودالی و مالکیت بزرگ بر زمین در سراسر کشور به هدف ارتقای سطح زندگی دهقانان بی زمین و کم زمین طرح و تصویب شده بود، با نشر فرمان بعد از تشکیل «کمیته‌های اصلاحات ارضی» در سطح ولسوالی‌ها و ولایات با ترکیب نمایندگان حزبی، دولتی و دهقانان محلی به اشتراک متخصصان مساحی برای تطبیق، و توزیع اسناد مالکیت زمین آغاز شد.
تطبیق پلان اصلاحات ارضی از طرف دهقانان بی زمین که در تحت شرایط دشوار براملاک زمینداران بزرگ کار میکردند و شدیدا استثمار میشدند و نیز از طرف دهاقین کم زمین که قادر نبودند مایحتاج زندگی

را با استفاده از زمین کم خود تآمین کنند، با شورو شوق استقبال گردید و این حادثه را به صفت یک عنایت الاهی دانستند.

توزیع زمین مطابق نصاب تعیین شده یعنی حد اقل 5 جریب(یک هکتار) زمین درجه اول یا معادل آن زمین درجه دوم زمین للمی و حد آکثر این نصاب 30 جریب (6 هکتار) زمین درجه اول یا معادل آن زمین للمی در اکثر ولایات افغانستان ادامه یافت.

بر اساس فرامینی که در زمینهٔ آغاز تطبیق ریفورم ارضی از طرف رئیس شورای انقلابی در مطبوعات و جریدهٔ رسمی وزارت عدلیه نشر میشد، ضمن یک فرمان گفته میشود: ...در ولایات باقیماندهٔ افغانستان یعنی پروان، بدخشان، بامیان، لوگر و غزنی مطابق به روحیهٔ فرمان شماره 8 شورای انقلابی در مورد زمین، فرمان نهایی توزیع رایگان زمین را صادر مینمایم.

استقبال بی نظیر دهقانان از فرمان توزیع زمین، که آنها را به صورت رایگان مالک زمین ساخته و از استثمار بیرحمانه و قروض کمر شکن ملاکان نجات داده بود، مالکان بزرگ فیودال راکه اراضی وسیع آنان بدون پرداخت هیچ نوع غرامتی به دهقانان مزدورو مقروض آنها توزیع میگردید، خشمگین ساخت. آنها با استفاده از ملاهای متعصب کارزار تبلیغاتی وسیعی را به خصوص در مناطق هم سرحد با پاکستان و سایر نقاط افغانستان به راه انداختند و کوشیدند این اقدام انقلابی را مخالف دین و شریعت اسلام وانمود کنند. حال آن که در اسلام تصاحب ملک اشخاص به سود منفعت جامعه جایز میباشد.

همانطوری که ملاها به تحریک انگلیس و عوامل مرتجع داخلی چون «ملای لنگ» مشهور، در برابر اصلاحات معقول امیرامان الله خان قد علم کرده، زمینهٔ سقوط حاکمیت اورا مساعد ساخته بودند، پاکستان نیز که سازمانده و پناگاه مجاهدین افغانی بود، از میان آنها صدها

«ملای لنگ» را بسیج کرد و برای تبلیغات زهرآگین درمناطق اصلاحات ارضی فرستاد.

آنها دعوا میکردند که تصاحب ملک دیگران بدون رضای آنها شرعا حرام است و به دهقانان میگفتند که شما نمیتوانید بر زمینهایی که از دولت گرفته اید نماز بخوانید.

این یک دعوای بی اساس بود، زیرا در برخی از کشورهای اسلامی نظیر مصر که مرکز فتوای جهان اسلام (جامع ازهر) درآن وجود دارد، هیچ یک از علمای مذهب در اصلاحات ارضی وسیع جمال عبدالناصر، بر ضد این اصلاحات اجتماعی قرار نگرفتند.
همزمان با این اغواگریها، گروههای به اصطلاح «مجاهدین افغانی» نیزکه بعد ازکودتای داوود خان به پاکستان فرار کرده بودند، به دستور پاکستان و برخی کشورهای عربی با کاربرد تمام امکانات خود برعلیه این پروژۀ انساندوستانه قرار گرفتند و کوشیدند با استفاده از ذهنیت مذهبی دهقانان آنها را تحت تأثیر تبلیغات مذهبی قرار بدهند، تاحدی که در برخی از مناطق عدۀ معدودی از دهقانان تحت تأثیر هیجانات مذهبی از گرفتن زمین ابا ورزیدند.

البته یک سلسله نواقصی که در قانون اصلاحات ارضی وجود داشت ازقبیل ناکافی بودن حد اکثرملکیت زمین (30 جریب = 6 هکتار) که مالکان بزرگ و خانواده های شانرا ناراضی میساخت و شدیدا تحریک میکرد و شتابزده گی در تطبیق پروژه که قبل از سازماندهی دقیق کوپراتیفها و تنظیم درست سیستم آبیاری و عدم تهیۀ تخم و وسایل تولید برای دهقانان بی زمین، مشکلاتی در راه تطبیق کامل اصلاحات ارضی به وجود می آورد و نیز تبلیغات روزافزون ملاهای متحجر به تحریک مجاهدین و دولت پاکستان در نزد دهقانان شک و تردید تولید میکرد.

چون تبلیغات اغواگرانهٔ ملاها افزایش یافت، تره کی رئیس شورای انقلابی دستورداد تا جلسه ای ازعلمای وطندوست تشکیل شده نظر و فتوای شان در زمینهٔ سیاست و اصلاحات ارضی جمهوری دموکراتیک افغانستان و هماهنگی آن با معیارهای دین مقدس اسلام گرفته شود.
این کار صورت گرفت و بیش از 40 تن از ملاهای منور و غیر متعصب در ماه رمضان سال 1358 از سراسر افغانستان دعوت شدند و درهوتل بهار پغمان مورد استقبال محترمانه قرار گرفتند.

آنها طی یک هفته ضمن بررسی متن فرمان اصلاحات ارضی و شنیدن توضیحات وزارتهای عدلیه و زراعت در باره آن و بررسی همه جانبهٔ موضوع با مراجعه با متون معتبر فقه حنفی بیانیه ای به اتفاق آرا به تصویب رسانیدند مبنی بر این که اصلاحاتی که از طرف دولت افغانستان جریان دارد، هیچگونه مخالفت با ارزشهای اسلامی ندارد و اصلاحات اراضی به نفع دهقانان محروم که در شرایط دشوار فقر بسرمیرند و محتاج مساعدت میباشند، کار خیر و موافق با معیارهای اسلامی است.

این بیانیه که متن آن از طرف بیش از چهلتن ازعلمای منورکشوربا قید نمبر تذکره های شان امضا شده بود، در رسانه ها نشر گردید.

اگرچه این فتوا در توجیه ذهنیت مردم تأثیرات نسبی داشت، اما اگر در همان آغازکار گرفته میشد، خیلی مؤثر میبود.
طوریکه من دریادداشتهای قبلی نوشته بودم، باکاپی فتوایی که قبل از آغاز اصلاحات ارضی، دولت شوروی ازیک مجمع بزرگ علمای تورکستان در مورد جایز بودن استملاک اراضی به نفع جامعه گرفته شده و از طرف شرف رشیدوف توسط مشاورم به من فرستاده شده بود، به حضور تره کی رفته بعد از ارائهٔ و توضیح آن پیشنهاد کردم که خوب میشود اگرماهم با استفاده ازین تجربه تأیید و تصدیق علمای

دینی را بگیریم و حوادث دورهٔ امانیه را که در نتیجهٔ مخالفت و تخریبات ملاهای متعصب و حضرات با پشتیبانی انگلیس به شکست مواجه گردیده بود، یادآور شده گفتم که همین اکنون هم مجاهدین به حمایهٔ پاکستان عین رول را بازی میکنند. امارفیق تره کی که خیلی مغرور بود گفت: من یقین دارم که دهقانان از اصلاحات ارضی ما جدا با تطبیق حمایه میکنند.
اصاحات ارضی، اکثر دهقانانی که مستحق زمین شده بودند، به نسبت نداشتن تخم و وسایل تولید نتوانستند زمینهای خود را کشت کنند و این باعث تقلیل مالیات ارضی شد. همچنان بحران داخلی حزبی و هجوم ناگهانی ارتش شوروی که منجر به سقوط دولت جمهوری دموکراتیک افغانستان و زندانی شدن اکثریت وزرا و کدرهای برجسته حزبی و دولتی گردید و محکوم شدن 13 تن از وزیران به جزای اعدام به «جرم» مخالفت با اشغال کشورتوسط شوروی را در پی داشت، پروژهٔ اصلاحات ارضی متوقف ماند و مبارزهٔ مسلحانه به حمایهٔ پاکستان و عربستان سعودی به کمک مستقیم امریکا برضد اردوی شوروی به نام یک نیروی اشغالگر خارجی در سراسر افغانستان ادامه یافت.

سه سال بعد ازآن اصلاحات دموکراتیک ارضی درمرحلهٔ دوم تکاملی انقلاب ثوربه رهبری ببرک کارمل ادامه یافت و ما در مقالهٔ بعدی در بارهٔ آن معلومات میدهیم.

دوام دارد

عکسهای مروط به مقاله:

دافغانستان دموکراتیک جمهوریت

د عدل وزارت

رسمی جریده

فرمان شماره هشتم شورای انقلابی

دربارهٔ زمین

ACKU

شماره فوق العاده

نمبر مسلسل (٤١٣)

تاریخ (۹) قوس ۱۳۵۷

رسمی جریده

عبدالحکیم شرعی جوز جـا نی
عدلیه وزیر او لوی خارنـوال!

دافغا نستان ددمـو کـرا تیك
جمهوریت انقلابی شوری ددیار لس
سوه اواوه پنځوسم کال دقو س د
میاشتی داومی نیټی په غونډه کـی
چه دخلکو په کورکښی جوړه شوه د
صدارت ددیارلس سوه او اوه پنځوسم
کال دقوس دمیا شتی داومی نیـټی
عرض پانی ته په کتنه لاندی مرا تب
تصویب کړل:

۱ـ دانقلابی شوری ا تمه ګنـه
فرمان دځمکی په هکله په(۸)فصلونو
او (٤٠) مادو کښی .

۲ـ دمرستی ، پور او کریدت د
اخستلو قانون په (۸) مادو کښی.

دانقلابی شوری دتصویب مراتب
چه دافغانستان د دموکر ا تیـك
جمهوریت دانقلابی شوری درئیس او
صدراعظم نورمحمدتره کی له حضوره
منظور شوی او دانقلابـی شـوری د
رئیس د۱۳۵۷ کال دقوس دمیاشتی
داومی نیټی (۲۰٦۰) ګـنې فر ما ن
باندی حکومت ته ابلاغ شوی تاسی
ته دوولیږل شول چه په رسمی جریده
کښی یی خپریدو ته اقدام و کړی.

حفیظ الله امین
دصدراعظم مرستیال اودباند نیو
چارو وزیر

عبدالحکیم شر عی جوز جانـی
وزیر عدلیه و لوی خـا رنوا ل !

شورای انقلابی جمـهو ری
دمو کراتیك افغانستا ن در جـلسه
تاریخی ۷ـ۹ـ۱۳۵۷ که درخانه خلق
دایر گردید باساس ورقه عرض تاریخی
۷ـ۹ـ۱۳۵۷ صدارت مراتب آتی را
تصویب نمود :

۱ـفرمان شماره هشتم شو رای
انقلابی در باره زمین در (۸)فصل و
(٤٠) ماده.

۲ـ قانو ن ا خذ کمك، قر ضه و
کریدت در (۸) ماده.

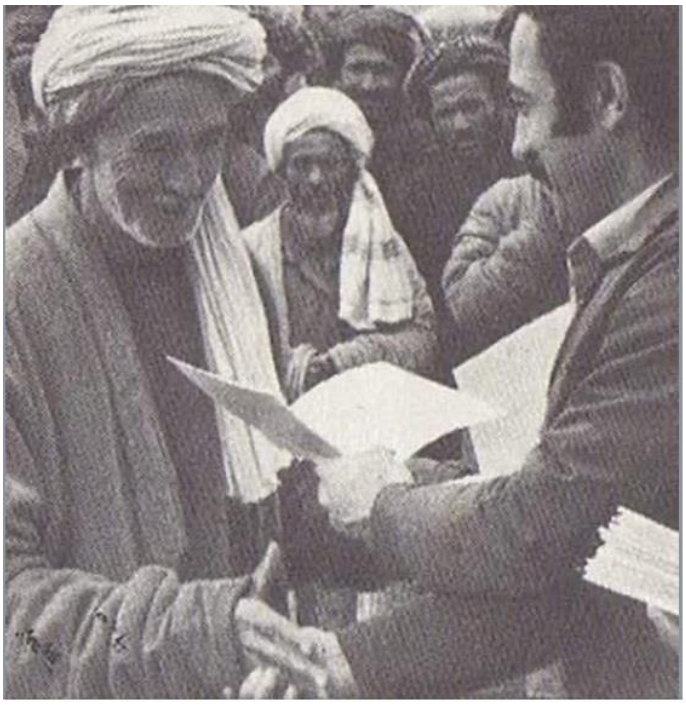
مراتب تصویب شورای انقلا بی
که از حضور نورمحمد تره کی رئیس
شورای انقلابی وصدراعظم جمهوری
دموکراتیك افغانستان منظورو بـه
فرمان شماره (۲۰٦۰) تا ر یخـی
۷ـ۹ـ۱۳۵۷ رئیس شورای انقلابی
وصدراعظم به حکو مت ابلاغ گردیده
بشما ارسال گردید تابه نشر آن در
جریده رسمی اقدام نمائید.

حفیظ الله امین
معاون صدر اعظم و وزیـــر
امور خارجه

شمارهٔ فوق العادهٔ «جریدهٔ رسمی» وزارت عدلیه که اسناد مصوبهٔ شورای انقلابی به صفت قانون در آن نشر میشد.

پیمایش ساحهٔ اراضی در یکی از دهات

اعطای سند مالکیت زمین به دهقانان فاریاب